

BELÜGYMINISZTERIUM
VEZETŐKÉPZÉSI, TOVÁBBKÉPZÉSI ÉS TUDOMÁNSZERVEZÉSI
FŐOSZTÁLY

**A rendészeti feladatokat ellátó személyek, a segédfelügyelők, valamint a
személy-és vagyonőrök képzéséről és vizsgáztatásáról szóló 68/2012.**

**(XII. 14.) BM rendelet alapján végrehajtásra kerülő
kiegészítő képzés**

TANANYAG

SZEMÉLY- ÉS VAGYONŐRÖK RÉSZÉRE

Szerző: dr. Árvai László
Szakmai lektor: dr. Török Zoltán r. ddtbk.
Pedagógiai lektor: Péterfiné Bányik Anita
Szerkesztő: Kósa Rita

Készült: 2017. november

I. kiadás

TARTALOMJEGYZÉK

I.....	5
Jogi ismeretek.....	5
Magyarország Alaptörvénye	6
Szabálysértési jog	6
A szabálysértés fogalma:.....	7
A személy- és vagyonvédelmi tevékenység szempontjából legjellemzőbb szabálysértések	7
Rendzavarás	7
Garázdaság	7
Tulajdon elleni szabálysértés.....	8
Veszélyes fenyegetés.....	8
Valótlan bejelentés	8
Közbiztonságra különösen veszélyes eszközök:	9
Büntetőjog	10
A bűncselekmény fogalma:	10
A büntett és a vétség.....	10
A szándékosság és a gondatlanság	11
Az elkövetők	11
A jogos védelem.....	12
A végszükség.....	15
A személy- és vagyonvédelmi tevékenység szempontjából legjellemzőbb bűncselekmények	16
Lopás	16
Rablás	17
Kifosztás.....	17

Magánlaksértés.....	17
Testi sértés.....	17
Személyi szabadság megsértése	17
Általános szakmai ismeretek	18
A személy- és vagyonőr jogállása	19
A személy- és vagyonőr intézkedési jogosultsága	19
Az intézkedések alapelvei (jogszerűség, szükségesség, arányosság, szakszerűség és a biztonságosság)	20
Arányos mérvű kényszerítő testi erő	24
Támadáselhárító eszközök és azok jogszerű alkalmazása	24
A konfliktushelyzetek kezelése, a hatékony kommunikáció.....	27
Szóbeli kommunikáció	27
A testbeszéd elemei és lehetséges jelentésük	28
Az általános személy- és vagyonőri intézkedések kommunikációja.....	29
A támadáselhárító eszközök használatának pszichológiai problémái	32
II.	33
Objektumvédelem	33
Intézkedési jogosultságok	35
Rendezvénybiztosítás	37
A sportrendezvények biztosításának különös szabályai.....	38
Eltiltás.....	39
Kitiltás	40
A zenés, táncos rendezvények biztosításának különös szabályai	41
A személy- és vagyonőrök feladatai a terrorcselekmény esetén.....	43
Terrorcselekmények megelőzése	44
A biztonsági őr feladata a terrorcselekmény ideje alatt	46
Terrorcselekmény bekövetkezése utáni feladatok.....	47

Az Alaptörvény 46. cikk (1) bekezdésében foglaltak szerint „*a rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság és közrend, valamint az államhatár rendjének a védelme és fenntartása.*” A közrend, a közbiztonság javítását, valamint a bűnmegelőzés hatékonyságát segítik elő a rendészeti feladatokat ellátó személyek, illetve a személy- és vagyonőrök is, akik feladataik ellátása során - törvényi felhatalmazás alapján - az általuk észlelt bűncselekmény, szabálysértés esetén intézkedésre és szükség szerint kényszerítő eszköz, illetve támadáselhárító eszköz alkalmazására jogosultak. E személyek jogosultságait a különböző ágazati törvények tartalmazzák, azonban az azonos tárgykört érintő szabályok jelentősen eltértek egymástól. A jogbiztonság megkövetelte, hogy azonos szempontok alapján kialakított jogi szabályozás jöjjön létre, ezért került sor, *az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról* szóló **2012. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Törvény)** megalkotására. A Törvény a személy- és vagyonőrök részére – többek között – *a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól* szóló **2005. évi CXXXIII. törvényben** meghatározott vizsgakötelezettségen túl, további kötelező képzést, majd annak elvégzését követően ötévente kiegészítő képzést és vizsgát írt elő. A jegyzet célja, hogy ismételten áttekintse a személy- és vagyonvédelmi tevékenység legfontosabb szabályait az időközben bekövetkezett jogszabályi változások tükrében.

I.

Jogi ismeretek

A személy- és vagyonőrök ágazati törvénye a *személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól* szóló **2005. évi CXXXIII. törvény** (a továbbiakban: SzVMtv.). Az **SzVMtv.** tartalmazza, hogy kik és milyen feltételek mellett végezhetnek személy- és vagyonvédelmi tevékenységet, illetve meghatározza a tevékenység legfontosabb szabályait. Ezen kívül számos jogszabály van, amelyek a személy- és vagyonőri tevékenységgel szervesen összefüggnek, így ezek bizonyos fokú ismerete elengedhetetlen a személy- és vagyonőrök számára. Az alábbiakban a személy- és vagyonvédelmi tevékenység szempontjából legfontosabb törvényi rendelkezéseket vesszük számba.

Magyarország Alaptörvénye

Magyarország Alaptörvénye a legmagasabb szintű jogi norma, amely tartalmazza az állam felépítésével és működésével kapcsolatos legfontosabb szabályokat. Az Alaptörvény a legmagasabb szintű norma Magyarországon, így nem lehet olyan jogszabályt hozni, amely ellentétes annak tartalmával. Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja. Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.

Az Alaptörvény „Szabadság és Felelősség” címszó II. cikke szerint, *az emberi méltóság sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz*. A személy- és vagyonöröknek feladatuk ellátása során kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy intézkedésük során mások emberi méltóságát ne sértsék, jogaikban csak a törvényi feltételek fennállása esetén, a szükséges mértékben és módon korlátozzák.

Az Alaptörvény „Szabadság és Felelősség” címszó V. cikke szerint, *mindenkinek joga van a törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához*. Az Alaptörvény e rendelkezése teremti meg a jogalapot ahhoz, hogy a személy- és vagyonörök feladatuk ellátása során, másokkal szemben arányos mérvű testi erőt, vagy támadáselhárító eszközöket jogszerűen használhassanak.

Szabállysértési jog

A Szabállysértésekről, a szabállysértési eljárásról és a szabállysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.).

A társadalomra csekélyebb fokban veszélyes cselekményekkel szembeni védelmet hazai jogrendszerünkben a szabállysértési jog biztosítja. A jelenlegi szabállysértési törvény 2012. április 15-én lépett hatályba.

A szabálysértés fogalma:

Szabálysértés a Szabs. tv. által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely veszélyes a társadalomra. Az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendelkezéshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.

A személy- és vagyonvédelmi tevékenység szempontjából legjellemzőbb szabálysértések

Rendzavarás

Aki verekszik, továbbá aki másat verekedésre felhív, rendzavarás vagy garázdaság esetén a hatóság vagy az eljáró hivatalos személy intézkedésével szemben engedetlenséget tanúsít, a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvényen vagy a sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendelet hatálya alá tartozó sportrendezvényen az arcát olyan módon eltakarva jelenik meg vagy tartózkodik, amely alkalmas arra, hogy megghiúsítsa a személyének a hatóság vagy az eljáró hivatalos személy által történő azonosítását, szabálysértést követ el.

Aki nyilvános rendezvényen lőfegyvert vagy robbanóanyagot, illetve az élet kioltására vagy testi sértés okozására alkalmas eszközt tartva magánál jelenik meg, a rendező szerv, illetve a rendőrség biztonságra vonatkozó felhívásának, rendelkezésének nem tesz eleget, szabálysértést követ el.

A rendezvényen „Rendzavarás” szabálysértése valósul meg, ha a személy a rendező felszólításával szemben passzív magatartást tanúsít, ha erőszakot vagy fenyegetést alkalmaz, már „Rendbontás” bűncselekménye valósul meg.

Garázdaság

Aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, szabálysértést követ el. A kihívóan közösségellenes magatartás mindaddig szabálysértés, amíg nem minősül erőszakos magatartásnak. Erőszak alkalmazása esetén már garázdaság vétségét, azaz bűncselekményt valósít meg az elkövető.

Pl. ha az italboltban valaki kiabál, káromkodik, fenyeget, mindaddig szabálysértés, amíg nem üt meg valakit, vagy nem rongálja a berendezési tárgyakat, nem vágja földhöz a poharakat, stb.

Tulajdon elleni szabálysértés

Aki ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást, sikkasztást, jogtalan elsajátítást, orgazdaságot, ötvenezer forintot meg nem haladó kárt okozva csalást, szándékos rongálást, ötvenezer forintot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozva hűtlen kezelést követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, szabálysértést követ el.

Aki idegen, nem gépi meghajtású járművet mástól azért vesz el, hogy jogtalanul használja, szabálysértést követ el.

Az elkövetési érték, kár, illetve okozott vagyoni hátrány összegének megállapítása céljából érték-egybefoglalásnak van helye.

Veszélyes fenyegetés

Aki mást félelemkeltés céljából a megfenyegetett személyre vagy annak hozzátartozójára vonatkozó, a becsület csorbítására alkalmas tény nagy nyilvánosság elé tárásával komolyan megfenyeget, szabálysértést követ el.

A fenyegető részéről a fenyegetésnek komolynak kell lennie, tehát komolyan kell gondolnia a fenyegetést. További feltétel, hogy a fenyegetés és a lehetséges bekövetkezés között viszonylag rövid idő legyen (pl. évek múlva bekövetkező eseménnyel nem lehet elkövetni).

Valótlan bejelentés

Aki a hatóságnál vagy közfeladatot ellátó szervnél vészhelyzetről vagy rendzavarásról valótlan bejelentést tesz, szabálysértést követ el. Szabálysértés az is, ha a hamis bejelentés alapján a hatóság vagy a közfeladatot ellátó szerv szükségtelenül a bejelentésben megjelölt helyszínre vonul vagy egyéb intézkedésre kényszerül.

A bejelentés szempontjából hatóság alatt leggyakrabban a rendőrséget értjük, míg közfeladatot ellátó szervezet alatt a mentőket és tűzoltóságot. Lényeges az, hogy az ilyen szervezeteknek a bejelentést követően azonnal intézkedni kell, ellenőrzést végezni, vagy a helyszínre azonnal kimenni. Nem teheti meg azt, hogy majd másnap, a hivatalos munkaidőben intézkedik. Az ilyen bejelentés azért veszélyes, mert leköti az említett szervezetek idejét, személyi állományát, technikai eszközeit, és valódi veszélyhelyzetek elhárítása sérelmet szenved.

A közbiztonságra különösen veszélyes eszközök, és az azok tartására vonatkozó tiltó rendelkezések

A közbiztonságra különösen veszélyes eszközökre vonatkozó rendelkezéseket a 175/2003. (X. 28.) Korm. rendelet tartalmazza.

Jogszábaály eltérő rendelkezése hiányában tilos a közbiztonságra különösen veszélyes eszközt közterületen, nyilvános helyen – ideértve az ott lévő járművek belső tereit is –, valamint közforgalmú közlekedési eszközön birtokolni. Meghatározott szervekre a tilalom nem vonatkozik, pl. a rendvédelmi szervekre. Ugyancsak nem vonatkozik a tilalom azokra a rendeltetésszerűen munkavégzés, sport, hagyományörző tevékenység, a vadászati törvény hatálya alá tartozó vadász által végzett vadászati tevékenység során vagy a szokásos életvitel körében használt eszközökre, amelyeknek közterületen, nyilvános helyen, valamint közforgalmi közlekedési eszközön való birtoklása indokolt és amelyek esetében – a tényleges munkavégzés vagy tevékenység során történő használaton, a szükséges szállításon kívül – az eszköz birtoklása vagy szállítása rejtve, a szokásos módon becsomagolva, szétszedve vagy zárt tároló eszközben történik.

A filmfelvétel, színházi előadás, illetve más hasonló rendezvény megtartásához szükséges közbiztonságra különösen veszélyes eszköznek minősülő eszközök becsomagolva, rejtve történő szállítása, illetve a rendezvényen történő birtoklása szintén megengedett.

Közbiztonságra különösen veszélyes eszközök:

- 1) az olyan szúró- vagy vágóeszköz, amelynek szúróhosszúsága vagy vágóéle a 8 cm-t meghaladja, továbbá a szúróhosszúság vagy a vágóél méretétől függetlenül a dobócsillag, a rugóskés és a szúró-, vágóeszközt vagy testi sérülés okozására alkalmas egyéb tárgyat kilövő készülék (különösen: felajzott íj, számszerű, francia kés, szigonypuska, paritty, csúzli);

- 2) a jellegzetesen ütés céljára használható és az ütés erejét, hatását növelő eszköz (különösen: ólmosbot, boxer);
- 3) a láncsal vagy egyéb hajlékony anyaggal összekapcsolt botok, nehezékek;
- 4) az olyan eszköz, melyből a szem és a nyálkahártyák, illetve a bőrfelület ingerlésével támadásra képtelen állapotot előidéző anyag permetezhető ki (gázspray);
- 5) az olyan eszköz, amely az utánzás jellege és méretarányos kivitelezése miatt megtévesztésre alkalmas módon hasonlít a lőfegyverre (lőfegyverutánpótló);
- 6) az olyan eszköz, amely elektromos feszültség útján védekezésre képtelen állapot előidézésére alkalmas (elektromos sokkoló);
- 7) az olyan eszköz, amely a zárszerkezetek illegális kinyitására vagy feltörésére szolgál (különösen: álkulcsok, mechanikus vagy elektromos elven működő zárnyitó szerkezetek).

Büntetőjog

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.).

A bűncselekmények és büntetések törvényességének elve alapján csak az a cselekmény minősülhet bűncselekménynek, amit az elkövetése előtt a törvény büntetendővé nyilvánított. Ugyanakkor a bűncselekmény elkövetőjével szemben csak olyan büntetőjogi jogkövetkezmény alkalmazható, amelyet törvény már az elkövetés idején előírt.

A bűncselekmény fogalma:

Bűncselekmény az a szándékosan vagy - ha e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli - gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre e törvény büntetés kiszabását rendeli. Társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti.

A büntett és a vétség

A bűncselekmény büntett vagy vétség. Büntett az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre e törvény kétévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli, minden más bűncselekmény vétség.

A Btk. a bűncselekményeket súlyuk szerint büntettekre és vétségekre osztja. A törvény szerint is minden gondatlan bűncselekmény vétség, büntett csak szándékos bűncselekmény lehet. A büntettet, mint súlyosabb kategóriát egyrészt a bűnösség formája, másrészt - a szándékos bűncselekményeknél - a törvényi büntetési tétel határolja el a vétségektől. A büntett-vétség megkülönböztetésnek a törvény számos rendelkezése jelentőséget tulajdonít azzal, hogy a vétségekre kedvezőbb, míg a büntettekre súlyosabb szabályokat állapít meg (pl. a szabadságvesztés végrehajtási fokozatánál, a tevékeny megbánásnál, a próbára bocsátásnál, vagy a mentesítés szabályainál).

A szándékosság és a gondatlanság

Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik. Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.

A szándékosság és a gondatlanság az elkövetőnek a cselekményhez fűződő pszichés viszonyát értelmezi. E két fő forma között is különbséget tehetünk egyenes szándék és eshetőleges szándék, valamint tudatos gondatlanság és hanyag gondatlanság között. Az egyenes szándékot a kívánság, míg az eshetőleges szándékot a belenyugvás jellemzi. Az eshetőleges szándék általában enyhébb bűnösségi alakzat, mint az egyenes szándék, ezért ezt rendszerint enyhítő körülményként szokták figyelembe venni. A tudatos gondatlanság esetén az elkövető előre látja cselekményének következményeit, azonban bízik abban, hogy azok elmaradnak. Pl. ha valaki vezetés közben látja a záróvonalat és a szemben jövő autót, de mégis előz, tudja, hogy balesetet okozhat, azonban bízik abban, hogy a baleset még sem fog bekövetkezni, mert mondjuk, gyorsan visszahúzódik a szemben jövő elől. Ez tudatos gondatlanságot jelent. Ha azonban a vezető azért nem látja a záróvonalat és a szembejövő autót, mert az utasával beszélget, akkor már hanyagságról beszélünk.

Az elkövetők

A bűncselekmények elkövetői a tettes, a közvetett tettes és a társtettes (tettesek), valamint a felbujtó és a bűnsegéd (részesek). Tettes az, aki a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósítja. Közvetett tettes az, aki a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását e cselekményért gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer vagy fenyegetés miatt nem büntethető, illetve tévedésben levő személy felhasználásával valósítja meg. Társtettesek azok, akik a

szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg. Felbujtó az, aki más bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír. Bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt.

A tettes az a természetes személy, aki a bűncselekményt megvalósítja, például a betörést végrehajtja. Amennyiben a cselekményt más személlyel közösen valósítják meg, társtettség jön létre. Közvetett tettség esetén a másik személyt eszközként használják fel, pl. a saját 12 éves aluli gyermekét küldi el lopni. A felbujtó más személyt bír rá szándékos bűncselekmény elkövetésére. A rábírás alatt olyan tevékenységet értünk, amelynek hatására a felbujtott személy bűncselekmény elkövetésére határozza el magát és ennek nyomán legalább megkísérli a bűncselekmény elkövetését. A bűnsegéd a bűncselekmény elkövetéséhez nyújt másnak szándékosan segítséget. Ez olyan cselekményt jelent, amely előmozdítja vagy megkönnyíti a bűncselekmény elkövetését. A segítő magatartás nem csak fizikai, hanem pszichikai jellegű is lehet.

A jogos védelem

Nem büntetendő annak a cselekménye, aki a saját, illetve a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzése céljából telepített, az élet kioltására nem alkalmas védelmi eszközzel a jogtalan támadónak sérelmet okoz, feltéve, hogy a védekező mindent megtett, ami az adott helyzetben elvárható annak érdekében, hogy az általa telepített védelmi eszköz ne okozzon sérelmet.

A jogellenes cselekmények elhárítására az állami szervek jogosultak és kötelesek. Minden olyan esetben, amikor az állami szervek e kötelezettségüknek nem tesznek eleget, a megtámadott részére biztosítani kell a védekezés jogát. A jogos védelemmel a törvény ennek a védekezésnek a jogát biztosítja. A jogszerűen védekező ezért valójában nemcsak a saját, hanem a társadalom érdekében is cselekszik.

A jogos védelem megfogalmazásánál az volt a kiinduló pont, hogy a jogtalan támadás elhárításának kockázatát a jogtalan támadónak kell viselnie, és a megtámadott elhárító cselekményét méltányosan kell megítélni. A törvény a jogos védelem kriminálpolitikai céljának hangsúlyosabb előtérbe állítása érdekében kifejezetten megengedi a saját vagy más személye vagy javai ellen irányuló, esetleges jövőbeli támadás megelőzését szolgáló védelmi cselekményeket. Így jelenleg törvényes lehetőség van védőberendezések, megelőző védelmi eszközök alkalmazására. A megelőző védelmi eszközzel szemben támasztott követelmény,

hogy az nem lehet az élet kioltására alkalmas, csak a jogtalan támadó szenvedhet sérelmet, és a védekezőnek a sérelem elkerülése érdekében mindent meg kell tennie, ami az adott helyzetben elvárható. Például a kerítésünkbe vezetett, az emberi élet kioltására alkalmas áram továbbra sem megengedett védelmi eszköz.

A megelőző jogos védelem akkor zárja ki a büntetendőséget, ha olyan jogtalan támadás megelőzésére irányul, amely a jövőben a védekező vagy más személye vagy javai ellen irányulhat. A törvény nem szab további korlátokat a védekező intézkedéssel szemben, hanem annak kimunkálását az ítélkezési gyakorlatra bízta. A törvény a megelőző védekezés büntetlenségét kizárólag jogtalan támadás tényleges bekövetkezése esetére szorítja.

Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges. A jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a védekező életének kioltására is irányult volna, ha

- azt személy ellen
 - 1) *aa)* éjjel,
 - 2) *ab)* fegyveresen,
 - 3) *ac)* felfegyverkezve vagy
 - 4) *ad)* csoportosan

követik el,

- az a lakásba
 - 5) *ba)* éjjel,
 - 6) *bb)* fegyveresen,
 - 7) *bc)* felfegyverkezve vagy
 - 8) *bd)* csoportosan

történő jogtalan behatolás, vagy

- *c)* az a lakáshoz tartozó bekerített helyre fegyveresen történő jogtalan behatolás.

Nem büntethető, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl. A megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.

Jogos védelem esetén a jogtalan támadással szemben jogos védekezés áll. A támadás rendszerint erőszakos magatartás, többnyire személy ellen irányul, de javak ellen is irányulhat. A megtámadott személy akkor jár el jogosan, ha cselekménye a támadás elhárításához

szükséges. A jogellenes cselekmény következményeit a támadónak, azaz a jogellenes magatartást kifejtőnek kell viselnie. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a támadót valamilyen sérelem éri, annak következményeiért a védekező nem tehető felelőssé. Így nem tehető felelőssé a jogellenes támadást elhárító személy, ha a védekezéssel gondatlanul okoz bármilyen sérelmet, vagy szándékosan okoz kisebb vagy azonos sérelmet.

Az arányosság kérdését a bíróság minden esetben egyedileg, az ügy részleteinek ismeretében vizsgálja a szükségesség törvényi fogalmának keretei között. A törvény a kialakult joggyakorlatot továbbra sem kívánja a jogszabályban megjeleníteni.

A törvény a súlyos, erőszakos bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés biztosítására a jogos védelmi helyzetet kiszélesíti, és törvényi védelmet állít fel arra, miszerint vannak esetek, amikor a jogtalan támadás oly módon történik, hogy a megtámadott joggal feltételezheti, hogy a támadás az élete ellen irányult, és ilyenkor már a jogtalan támadás körülményei megteremtik a lehetőséget a védekezés szükséges mértékének a túllépésére. Ezekben az esetekben a bíróságnak nem kell vizsgálnia a szükséges mérték kérdését. A törvény úgy rendelkezik, hogy az a személy, akit éjjel támadnak meg, vagy akire fegyverrel támadnak, alappal gondolhatja, hogy a támadás az élete kioltására irányul, és ennek megfelelően választhatja meg a védekezés módját. Ezt a feltételezést a támadók számbeli fölénye is megalapozhatja.

A törvény szerint nem büntethető az elkövető, ha az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl. Az ijedtség vagy menthető felindulás tehát továbbra is szubjektív büntethetőséget kizáró ok, amely azonban a beszámítási képességre gyakorolt tényleges hatásától függetlenül minden esetben kizárja a büntethetőséget.

A törvény kifejezetten leszögezi, hogy a megtámadottnak nincs kitérés kötelezettsége. A korábbi ítélkezési gyakorlat elsősorban a felmenő, a testvér, a házastárs, az élettárs, a gyermekkorú személy, a terhes nő és a láthatóan kóros elmeállapotú személy támadásával szemben kívánta meg a megtámadottól, hogy a támadás elől térjen ki, feltéve, hogy a kitérés lehetséges és veszélymentes. A legújabb ítélkezési gyakorlat azonban egyre szűkítette e kitérés kötelezettség értelmezését, így különösen a lemenőnek a felmenővel szembeni ilyen kötelezettségét nem állapította meg. A mai társadalmi viszonyok között - különös tekintettel a családon belül elkövetett erőszakos cselekmények megváltozott megítélésére - már nem állja meg a helyét a korábbi, a megtámadott védekezési jogát szűkítő ítélkezési gyakorlat.

Néhány példa a jogos védelmi helyzettel kapcsolatban hozott bírói döntésre:

A Kúria a jogos védelmi helyzettel kapcsolatos ítéletében megállapította, hogy jogos védelmi helyzetben van az, akinek szóváltás közben a másik fél a nyakát megragadja, meglöki, majd megüti. E támadással szemben szükséges elhárító cselekményt fejt ki azzal, ha támadóját orrsont-törést okozó arcba fejeléssel fékezi meg (BH2016. 322.).

A Kúria, szintén a jogos védelmi helyzettel kapcsolatos esetben megállapította, hogy emberölésért jogos védelem címén nem büntethető az a biztonsági őr, aki a szórakozóhely személyzetét – a berendezést is törve zúzva – bántalmazó, az előle menekülőket megöléssel is fenyegetve üldöző, a küzdősportokban kitűnő ittas személy ellen lép fel, s ezzel magára vonva, a támadója elől hátrálva reá ad le a fegyverből hasi sérülést okozó lövést, majd az ennek ellenére folytatódó támadó magatartást halálos kimenetelű fejlövással hárítja el (BH2015. 179.).

Ugyanakkor a Kúria egy harmadik esetben megállapította, hogy a biztonsági őr jogtalanul járt el, amikor egy telephelyen lopáson tetten ért személy megpróbált előle elfutni és a szökést úgy akadályozta meg, hogy a vele lévő örkutyát az elkövető után engedte és az a kerítésről az elkövetőt lerángatta. A biztonsági őr büntetőjogi felelőssége a jogos védelmi helyzet hiányában megállapítható volt.

A végszükség

Nem büntetendő annak a cselekménye, aki saját, illetve más személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, vagy a közérdek védelme érdekében így jár el, feltéve, hogy a cselekmény nem okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett. Nem büntethető, aki azért okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert ijedtségből vagy menthető felindulásból nem ismeri fel a sérelem nagyságát.

Nem állapítható meg végszükség annak javára, akinek a veszély előidézése felróható, vagy akinek a veszély vállalása foglalkozásánál fogva kötelessége.

A végszükség két jogilag védett érdeknek az összeütközése, ahol az egyiknek a védelme csak a másiknak a megsértésével lehetséges. Ebből a szempontból a végszükség hasonló a jogos védelemhez. Különbség azonban, hogy míg a jogos védelemnél jogtalan támadással szemben védekezik valaki, addig a végszükségben cselekvő személy véletlenül keletkezett, vagy más személy által teremtett veszélyt hárít el. A veszély elhárításának joga mindenkit megillet szükséghelyzetben, valamint gondatlan bűncselekménnyel szemben.

A végszükség tekintetében már a szabályozás szintjén külön kerül meghatározásra a társadalomra veszélyességet, illetve a bűnösséget kizáró végszükség. Ha a veszélyt kisebb, enyhébb vagy azonos sérelem okozásával hárítják el, mint amivel az fenyegetett, a cselekmény nem veszélyes a társadalomra, míg ha a megmentett és a feláldozott jogi tárgy vagy a sérelem nagyobb, mint a mentett érték, már csak a büntetendő cselekményt elkövető bűnösségének kizárásáról lehet szó.

Végszükségről csak valamilyen veszélyhelyzetben lehet szó. A veszélyhelyzetben cselekvő személy büntethetőségét az ijedtség vagy menthető felindulás a beszámítási képességre gyakorolt tényleges hatásától függetlenül minden esetben kizárja. Így nem büntethető az elkövető, ha ijedtségből vagy menthető felindulásból okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett. A törvény ezzel az új rendelkezéssel a veszélyhelyzetben lévő személy cselekményének méltányosabb megítélését kívánja előmozdítani.

A személy- és vagyonvédelmi tevékenység szempontjából legjellemzőbb bűncselekmények

Lopás

Aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el. A büntetőjog a lopás bűncselekmény elkövetőivel szemben számos körülményt értékel és figyelembe vesz. A bűncselekmény annál súlyosabb megítélés alá esik, minél nagyobb értékre követik el a cselekményt. Ugyanígy súlyosító körülményként értékelik, ha a lopást dolog elleni erőszakkal, vagy üzletszerűen, vagy bűnszövetségben követik el. Ezen minősítő körülmények esetén a bűncselekményt súlyosabban rendeli büntetni a törvény.

Rablás

Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el mástól, hogy evégből valaki ellen erőszakot, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, illetőleg valakit öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyez, büntettet követ el.

Rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

Kifosztás

Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el mástól, hogy evégből lerészegíti, vagy bódult állapotát idézi elő, az általa más bűncselekmény elkövetése során alkalmazott erőszak, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetés hatása alatt álló személytől vesz el, vagy védekezésre képtelen, illetve a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékosságánál fogva korlátozottan képes személytől elvesz, büntettet követ el.

Magánlaksértés

Aki másnak a lakásába, egyéb helyiségébe vagy ezekhez tartozó bekerített helyre erőszakkal, fenyegetéssel, hivatalos eljárás színlelésével bemegy, vagy ott bent marad, vétséget követ el.

Testi sértés

Aki más testi épségét vagy egészségét sérti, ha a sérülés vagy a betegség nyolc napon belül gyógyul, a könnyű testi sértés vétségét követi el. Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon túl gyógyul, az elkövető a súlyos testi sértés büntettét követi el.

Személyi szabadság megsértése

Aki mást személyi szabadságától megfoszt, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Általános szakmai ismeretek

A jegyzet bevezetőjében már említettük, hogy a személy- és vagyonvédelmi tevékenység legfontosabb szabályait *a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól* szóló **2005. évi CXXXIII.** törvény (SzVMtv.) tartalmazza. Az SzVMtv. alapján a tevékenység négy szakmai területet foglal magába.

- 1) A természetes személyek életének és testi épségének védelme,
- 2) az ingatlan, illetve az ingóság őrzése,
- 3) a szállítmány kísérése, pénz és érték szállítása,
- 4) a rendezvény biztosítása, valamint e tevékenységek szervezése, irányítása.

Személy- és vagyonőr az a magyar, illetve a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy lehet, aki nagykorú, cselekvőképes és rendelkezik a feladata ellátáshoz előírt képesítési követelményekkel. Személy- és vagyonvédelmi tevékenység személyre szóló, a rendőrség által kiadott igazolvány birtokában végezhető. A rendőrség a kiadott engedélyekről, igazolványokról, a kiadásuk alapjául szolgáló adatokról, az adatváltozásról, az engedély visszavonásáról, illetve az igazolvány bevonásáról nyilvántartást vezet. A nyilvántartás – a természetes személyazonosító adatok kivételével – közhiteles hatósági nyilvántartásnak minősül. A személy- és vagyonvédelmi tevékenység hatósági ellenőrzését a rendőrség végzi, amely a tevékenység gyakorlásának jogszerűségére, a rendőrség által nyilvántartott adatok valódiságára, a rendőrség által hitelesített naplóban nyilvántartott adatokra, az engedélyezés feltételeiben beállott változások vizsgálatára terjed ki. A hatósági ellenőrzés során a rendőrség a büntetések nyilvántartásából, a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásából, valamint a büntetőeljárás alatt állók nyilvántartásából adatokat vehet át. Ha az ellenőrzés során a rendőrség a tevékenység gyakorlását kizáró okot tár fel, az igazolvány visszavonására vagy a tevékenység folytatásának megtiltására eljárást indít. Az ellenőrzés a szerződés tartalmának megismerésére nem irányulhat. A személy- és vagyonvédelmi tevékenységre kötött szerződést írásba kell foglalni. A szerződésnek tartalmaznia kell a megbízó hozzájárulását ahhoz, hogy nevét és lakcímét (vagy székhelyét, ennek hiányában telephelyét) az egyéni, társas vállalkozó nyilvántartja, és ebbe a nyilvántartásba a rendőrhatalóság a tevékenység ellenőrzése során betekinthes. A megbízó e hozzájárulása nélkül a szerződés nem jöhet létre.

A személy- és vagyonőr jogállása

A vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi tevékenység, a polgári jogi jogviszony keretében végzett olyan szolgáltatás, amelyet az egyéni, társas vállalkozó a megbízót (megrendelőt) is megillető, a szerződésben a vállalkozóra átruházott jogok keretein belül szerződés alapján végez. A személy- és vagyonőr tehát a megbízó (megrendelő) helyett jár el. A megrendelő a személy- és vagyonvédelem tekintetében magánszemélyként járhat el, tehát csak annyi joga lehet, mint minden más személynek. Az általános jogelv szerint senki sem ruházhat át másra több jogot, mint amennyivel ő rendelkezik, így a személy- és vagyonőr is csak magánszemélyként, a megbízó (megrendelő) helyett, az ő érdekében intézkedhet, illetve láthatja el feladatát. A személy- és vagyonőrnek a tevékenysége során tiszteletben kell tartani a személyi szabadságjogokat és személyiségi jogokat, ezeket nem sértheti meg. Az intézkedései legyenek szakszerűek, határozottak, a magatartása pedig kulturált és segítőkész.

A személy- és vagyonőr intézkedési jogosultsága

Az SzVMtv. meghatározza az alapvető intézkedéseket, amelyeket a személy- és vagyonőr foganatosíthat. Néhány intézkedést más jogszabályból (birtokvédelem) lehet levezetni. Fontos megjegyezni, hogy az említett jogszabályok csak lehetőséget biztosítanak az ott meghatározott intézkedésekre, de nem teszik kötelezővé. Az intézkedések nagy részénél végső soron a megbízó dönti el, hogy szükségesnek tartja-e azokat (pl. beléptetés esetén szükséges-e csomagátvizsgálás). Azokban az esetekben természetesen, amikor a személy- és vagyonőrt személyében éri támadás, vagy törvény valamilyen kötelezettséget (pl. segítségnyújtás) ír elő, akkor a megbízó rendelkezésétől függetlenül, akár annak ellenére is intézkedhet. A személy- és vagyonvédelmi tevékenységet végző személy jogosultságai az SzVMtv. rendelkezései, illetve az érintett személy önkéntes hozzájárulása alapján gyakorolhatók. Fontos hangsúlyozni, hogy a személy- és vagyonőr **hatósági jogkörrel nem rendelkezik**, a hatóság eljárását nem akadályozhatja, viszont közreműködésével elő kell azt segítenie. Az intézkedések során a legkisebb korlátozás elvét kell szem előtt tartani.

Az intézkedések alapelvei (jogszerűség, szükségesség, arányosság, szakszerűség és a biztonságosság)

A **jogszerű** intézkedés alatt azt értjük, hogy a személy- és vagyonőr mindenkor a hatályos jogszabályok és közzogi szervezetszabályozó eszközök (utasítások) maradéktalan betartásával, az írásban rögzített tevékenység ellátása érdekében az ott megjelölt kereteket meg nem haladóan, látja el feladatait. Az intézkedés alkalmazása sohasem lehet öncélú, azok csak a megbízó érdekkörében eljárva, szerződésben vállalt kötelezettségek végrehajtása érdekében és csak a szükséges ideig alkalmazhatóak.

Az **arányosság** – szükségesség elvével együttesen – egyensúlyt biztosít a végrehajtott intézkedés típusa, annak során alkalmazott eszköz és az intézkedéssel elérni kívánt cél között. Lényegében azt fejezi ki, hogy az alkalmazott intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

Az intézkedés által elérni kívánt cél általában több módon érhető el, ennek megfelelően a személy- és vagyonvédelmi feladatokat ellátó személy számára biztosítani kell a mérlegelés lehetőségét. A cél eléréséhez a **szükséges intézkedés** kiválasztásához nyújt támpontot a **szükségesség** és arányosság alapelve. Eszerint a feladatokat ellátó személynek a rendelkezésére álló lehetőségek közül azt kell kiválasztania, amely a legkisebb jogkorlátozással, a legkisebb sérüléssel vagy károkozással biztosítja az intézkedés eredményességét. Összefoglalva tehát a több lehetséges és alkalmas intézkedés, valamint a támadáselhárító eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

Az intézkedések fontos eleme a **biztonságosság**, ezért annak módját, helyét úgy kell megválasztani, hogy egyidejűleg szavatolható legyen a vagyonőr és az intézkedésében érintett személy biztonsága is.

Az intézkedések végrehajtására vonatkozó általános szabály, hogy az intézkedést a napszaknak megfelelő köszönéssel és az intézkedésre okot adó körülmény, valamint az intézkedés megnevezésével kell elkezdni. Ezek a szabályok akkor mellőzhetőek, ha az intézkedéssel érintett cél, a személy- és vagyonőr, vagy más személy élete, testi épsége, a vagyonbiztonság megóvása ezt szükségessé teszi. Az intézkedéssel érintett személy kérésére a vagyonőr köteles a tevékenységére vonatkozó felhatalmazást, hitelt érdemlően igazolni.

A személy- és vagyonőr tevékenysége szempontjából kiemelkedő jelentősége van a **bűncselekmény és a szabálysértés elkövetésén tetten ért** személlyel szemben alkalmazható intézkedéseknek. Mivel a személy- és vagyonőr alapvető feladata a személy és vagyonbiztonság biztosítása, ezért létfontosságú az említett személyekkel szemben alkalmazható intézkedések és azok jogalapjának teljes körű ismerete. A személy- és vagyonőr jogosult a **bűncselekmény és a szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt** a cselekmény abbahagyására felszólítani, a cselekmény folytatását megakadályozni, az elkövetőt elfogni és a birtokában lévő, bűncselekményből vagy szabálysértésből származó vagy annak elkövetéséhez használt dolgot, illetve támadásra alkalmas eszközt elvenni. Köteles azonban az elfogott személyt haladéktalanul az ügyben eljárni jogosult nyomozó hatóságnak átadni, ha erre nincs módja, e szervet nyomban értesíteni kell. Így kell eljárni a tetten ért személytől elvett dolgokat illetően is.

A tettenérés fogalma az SzVMtv. „Vegyes és értelmező rendelkezések” fejezetben került definiálásra. Így a tettenérés alatt, a jogsértő cselekmény elkövetésének közvetlen észlelését, ideértve a jogsértésnek elektronikus megfigyelőrendszer (térfigyelés) útján történő, az eseménnyel egyidejű észlelését értjük.

A Kúria a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személy elfogásával kapcsolatban az alábbi jogerős ítéletet hozta:

Tényállás: *Egy polgári személy észrevette, hogy a szomszédja garázsát két elkövető kalapáccsal megpróbálta kibontani, ezért rájuk kiabált és közölte velük, hogy rendőrt hívott. Erre az elkövetők elmenekültek a helyszínről. A szemtanú felszólalt a garázs tulajdonosának és megegyeztek, hogy az elkövetőket felkutatják. Gépkocsival indultak a felkutatásukra és a cselekmény észlelése után 50 perccel és a helyszíntől 500 méterre meglátták az egyik elkövetőt. A szemtanú kiszállt a gépjárműből és megpróbálta elfogni az elkövetőt, aki menekülni próbált. Megragadta az elkövető vállát és közölte, hogy beviszi a rendőrségre. Az elkövető szabadulni próbált, majd a szemtanú az aktív ellenállást tanúsító elkövetőt egy alkalommal, közepes erővel, ököllel a bal szeme alatt megütötte, aki ennek következtében 8 napon belül gyógyuló sérülést szenvedett.*

A Bíróság a jogerős ítéletében kifejtette, hogy a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozóhatóságnak haladéktalanul átadni, ha erre nincs módja, akkor a rendőrséget értesíteni kell. E rendelkezés lényege, hogy az elkövetőt elfogó, visszatartó személy a hatósághoz képest helyzeti előnyben van, viszont törvényileg engedélyezett magatartása fejében sem lesz cselekménye hatósági, hanem megmarad magáncselekménynek. Mivel az elfogás, visszatartás szükségképpen olyan fizikai ráhatás, amely alakilag értelemszerűen jogellenes, ezért mindig szükséges vizsgálni a törvényi feltételek mentén, hogy az jogos vagy jogtalan volt. A törvény a bűncselekményen tetten ért személy elfogásának módjára és eszközére nem tartalmaz rendelkezést. Nyilvánvalóan, ha az eljáró személy olyan jogsérelmet okoz, amely elkerülhető lett volna, akkor azért őt felelősség terheli. A tettenérő magánszemélynek nincs joga a tetten ért személlyel szemben hatósági (rendőri) intézkedést foganatosítani, így őt például igazoltatni, megmotozni. Végül a bíróság megállapította, hogy az aktívan és folyamatosan ellenálló, elfutni próbáló elkövető elmenekülésének megakadályozását szolgáló egyszeri megütése nem lépett túl a jogilag megengedett mértéken, ezért a szemtanú büntetőjogi felelőssége az ügyben nem állapítható meg (EBH2013. B.13.).

A Kúria a tettenérés és a jogos védelmi helyzettel kapcsolatban egy másik ítéletében a következő döntést hozta:

Tényállás: *A vásárló, lemeztartó vásárlásának szándékával megjelent egy áruházban, ahol az eladótérben nézelődni kezdett, majd a CD-lemezes pulthoz ment. Ezt követően hátizsákját leemelte és abba belenyúlt, amely mozdulatát észlelte az üzlethelyiséget kamerarendszeren keresztül figyelő biztonsági őr. A pontos mozdulatot nem tudta követni, mert a vásárló a kamerának háttal állt, ezért a biztonsági őr úgy döntött, hogy az eladótérbe megy. Innen tovább figyelte a vásárló tevékenységét, majd a kasszát elhagyó vásárló elé lépett, és udvariasan felszólította, hogy számlaellenőrzés végett menjen vele az üzlet irodahelyiségébe. Ennek érdekében kezét a vásárló karjára tette. A vásárló ekkor feldühödött, kiabálni kezdett és a biztonsági ört kikerülve az üzlet bejárati ajtaja felé indult. A biztonsági őr ismét elé lépett, hogy feltartóztassa, azonban a vásárló két alkalommal, jobb ököllel megütötte. Mindeközben huzakodtak az őt visszatartani igyekvő biztonsági őrrel, melynek során a bejárati ajtón kívülre kerültek, ahol a vásárló egyszer térdel gyomron rúgta a biztonsági ört, majd megpróbálta lefejelni. A biztonsági őr formaruhában volt, a bántalmazás következtében ténylegesen 8 napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett.*

A Bíróság kiindulópontnak tekintette, hogy a személy- és vagyonvédelmi tevékenységet végző személy a jogosultságait az SzVMtv. rendelkezései szerint, vagy az érintett személy önkéntes hozzájárulása alapján gyakorolja. Az SzVMtv. biztosítja a vagyonőr jogát arra, hogy az őrzött létesítmény területén tartózkodó vagy onnan kilépő személyt felhívja csomagja tartalmának bemutatására. Erre – egyebek mellett – akkor kerülhet sor, ha megalapozottan feltehető, hogy az érintett bűncselekményből vagy szabálysértésből származó olyan dolgot tart magánál, amelynek őrzése a vagyonőr szerződésből fakadó kötelezettsége. A Bíróság megállapította, hogy az adott helyzetben valójában két magánszemély összeütközéséről van szó, annak ellenére, hogy a vagyonőr polgári jogi szerződés alapján éppen őrzési feladatot végzett, azonban kétségtelen, hogy a vásárló magatartásával szemben nem hivatalos személy eljárása állt. A vagyonőri tevékenység a rá vonatkozó jogi szabályozás ellenére sem hatósági eljárás. Jelen esetben a vagyonőr csupán azt észlelte, hogy a vásárló levette a hátáról a hátizsákját és abba belenyúlt. Olyan tény azonban nem merült fel, amiből már közvetlenül arra lehetett volna következtetni, hogy a vásárló az üzletből bármit eltulajdonított volna. Tettenérésre tehát nem került sor, ezért a vagyonőr a terhelt elfogására, feltartóztatására nem volt jogosult. A csomagbemutatást megtagadó, de nem tetten ért személlyel szemben fizikai kényszer alkalmazását semmilyen jogszabályi rendelkezés nem teszi jogszerűen lehetővé a vagyonőr számára. A Bíróság megállapította továbbá, hogy a vagyonőr magatartása a támadás, illetve a támadás közvetlenül fenyegető veszélyének büntetőjogi fogalmát kimerítette. Mivel a vagyonőr magatartása jogtalan támadás volt, ezért a vásárló jogszerűen hárította el fizikai erő alkalmazásával (EBH2017. B.10.).

A személy- és vagyonőröket megillető egyes intézkedések a jegyzet második részében, az ott tárgyalt szakmai területtel összefüggésben kerülnek kifejtésre.

A személy-és vagyonőrök intézkedéseik során, a törvényi feltételek fennállása esetén arányos mérvű kényszerítő testi erőt és támadáselhárító eszközöket használhatnak.

Arányos mérvű kényszerítő testi erő

A testi kényszer, cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására testi erővel való kényszerítést jelent. Ez tipikusan megfogást, lefogást vagy eltávolítást jelent. Az alkalmazása előtt fel kell szólítani az érintettet. Elsősorban a tanult önvédelmi fogásokat kell alkalmazni. Csak az ellenszegülés leküzdéséig tarthat. Akkor kell alkalmazni, ha a támadás elhárítására súlyosabb eszköz alkalmazása nem indokolt, és a személy- és vagyonőr erőfölénye biztosítja az intézkedés sikerét.

Támadáselhárító eszközök és azok jogszerű alkalmazása

Az SzVMtv. rendelkezése alapján, a személy- és vagyonőr a feladata ellátása során vegyi eszközt (gázsprayt), gumibotot, örkutyát, valamint - az erre vonatkozó jogszabályok rendelkezései szerint – lőfegyvert tarthat magánál, és azokat csak **jogos védelmi helyzetben**, illetve **végzés szükség esetén** alkalmazhatja.

Az arányos mérvű kényszerítő testi erő, valamint a támadáselhárító eszközök jogszerű használatához elengedhetetlenül szükséges a „jogos védelmi helyzet”, valamint a „végzés szükség” fogalmainak ismerete. A „Büntetőjogi” fejezetben már mindkét fogalmat tárgyaltuk, ezért itt ezek a fogalmak nem kerülnek kifejtésre.

A személy- és vagyonőr támadáselhárító eszközeinek jogszerű használatához négy alapelv egyidejű teljesülése szükséges. Ezek:

- 1) arányosság;
- 2) szükségszerűség;
- 3) időszzerűség;
- 4) szakszerűség.

Az **arányosság** azt jelenti, hogy az elhárító cselekménnyel nem okozhatunk aránytalanul nagyobb sérelmet, mint amit a jogtalan támadás okozott volna nekünk. Ezzel összefüggésben fontos azonban kiemelni, hogy az új Btk. alapján a jogtalan támadás elhárításának a kockázatát, következményeit a támadónak kell viselnie. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a személy- és vagyonőr nem él vissza a jogos védelmi helyzettel és nem szándékosan, megtorlásként okoz nagyobb sérelmet, akkor ő ezért nem büntethető.

A **szükségszerűség** – a korábbiakban kifejtettek alapján – azt jelenti, hogy a jogtalan támadás elhárításához enyhébb védekezési mód nem állt rendelkezésre. Ez azonban menthető felindulásból túlléphető.

Az **időszerűség** azt jelenti, hogy a jogtalan támadásnak közvetlen fenyegetőnek kell lennie, vagy időben be kell következnie. A közvetlen fenyegetést korábban már definiáltuk. Az időszerűséghez tartozik, hogy az elhárító cselekmény csak addig tarthat, ameddig a jogtalan támadást el nem hárítottuk, a támadó akaratát megtörtük. Tilos a támadáselhárító eszközök utólagos, megtorlásként történő használata.

A **szakszerűség** azt jelenti, hogy a támadáselhárító eszközöket a rendeltetésüknek megfelelően, az elhárításhoz szükséges legenyhébb sérülés okozásával lehet használni. A szakszerű használatot a munkahelyen tartott kiképzések alkalmával lehet elsajátítani.

Gázspray alkalmazásának esetei:

- jogos védelmi helyzetben a támadás elhárítására;
- ha a személy- és vagyonbiztonság védelme érdekében kifejtett arányos mérvű kényszerítő testi erő alkalmazása nem vezetett eredményre.

Két típusú gázspray alkalmazása terjedt el a személy- és vagyonvédelem területén. A paprika spray és a könnygáz spray. Használatuk esetén mindkettő hasonló tüneteket produkál: köhögés, fuldoklás, a szem könnyezik, továbbá éles égő érzés és fájdalom jelentkezik. Mielőtt szolgálatba lépünk, próbálgassuk a stabil fogást a gázsprayen. Éles helyzetben úgy kell megfogni, hogy a kezünkbe ne essen ki vagy ne tudják onnét kiütni. A gázsprayt szorosan a markunkban tartva, minden ujjunkkal „átkarolva” kell tartani úgy, hogy hüvelykujjunk közben a gombon van rajta. A gázspray gombja körül kialakított perem megakadályozza az irány eltévesztését. Miután biztosan fogjuk a kezünkben a flakont, célozzunk a támadó arcára és nyomjuk meg a gombot. Ahhoz, hogy az első éles esetben is megfelelően tudjuk használni az eszközt, ki kell tapasztalni, hogy mekkora erő kell a gomb lenyomásához, mennyi permet távozik a flakonból és milyen sebességgel. Permetezés szempontjából két típusú gázsprayt különböztetünk meg. Az egyik ködösítő szórófejjel rendelkezik, amely viszonylag nagy területen permetezi szét a folyékony hatóanyagot, tehát nem igényel pontos célzást. Ezzel szemben a másik típus vékony sugárban permetez, tehát pontosan kell vele célozni, viszont a hatótávolsága nagyobb, mint a ködösítő szórófejesé.

- **Gumibot** alkalmazásának esetei:

- jogtalan támadás elhárítása érdekében;
- közvetlen támadás esetén, ha a lőfegyver használata nem indokolt;
- ha a támadás elhárítására a főfegyver használata is indokolt lenne, de a személy- és vagyonbiztonság védelme gumibot használatával is biztosítható.

A gumibotütés lehetőleg a támadó végtagot érje. Kerülni kell, hogy az ütés fejre, derékra, gyomorra, hasra irányuljon.

Fontos megjegyezni, hogy a gázspray és a gumibot alkalmazására vonatkozó előbbiekben taglalt meghatározásokat nem jogszabály tartalmazza, csupán a gyakorlati végrehajtás egységesítése érdekében indokolt a fenti iránymutatás.

Közterületen **orkutyát** igénybe vevő személy- és vagyonőr a tevékenységét csak a rendészetért felelős miniszter rendeletében meghatározott feltételeknek eleget tevő, engedéllyel rendelkező kutyavezető-képző iskolák által minősített (vizsgáztatott) kutyával láthatja el.

Lőfegyver használatára jogos védelmi helyzetben is csak akkor kerülhet sor, ha a jogtalan támadás a személy- és vagyonőr, vagy bármely más személy élete ellen irányul, illetve azt veszélyezteteti (vagyon, személyi szabadság, testi épség elleni támadásoknál nincs helye a lőfegyver használatának). A lőfegyver használatának jogossága szempontjából visszautalunk a jegyzetben korábban, a jogos védelmi helyzetre vonatkozó részre, ahol kifejtésre kerültek a fogalmak és hogy mely jogtalan támadásokat lehet élet ellen irányulónak tekinteni!

Végzésükség esetén csak nagyon kivételes esetekben kerülhet sor lőfegyver használatára. Ilyen eset lehet, ha több ember élete közvetlen veszélyben van (pl. ég az épület) és egy személy meg akarja akadályozni a mentésüket. Mindkét esetben fontos az alkalmazás szempontjából, hogy az élet elleni támadást, illetve emberi életet veszélyeztető akadályozást, semmilyen más módon mint lőfegyver alkalmazásával lehessen csak elhárítani.

A konfliktushelyzetek kezelése, a hatékony kommunikáció

A személy- és vagyonőr tevékenysége gyakorlása közben objektív részese a problémás helyzeteknek, azokat nem kerülheti el. Szükségszerűen problémákat, konfliktusokat kell megoldania, azonban a feladat végzése során önmaga is konfliktusokat kelt, ezeket szintén kezelni és tudatosítani kell. A személy- és vagyonvédelmi tevékenység során a vagyonőr emberekkel kerül kapcsolatba, ezért az emberek megfigyelésével, a reagálás módjaival kapcsolatos ismereteit bővíteni kell. A személy- és vagyonőr igen fontos munkaeszköze a kommunikációs készsége, amit folyamatosan fejleszteni kell.

A kommunikáció lényege a közlés, az információk adása és vétele, amely a felek számára közös jelentésű rendszer alapján bonyolódik. A kommunikáció kölcsönös kétirányú folyamat, az üzenetek küldése, és a másik figyelése egyszerre van jelen, ez a kölcsönösség különösen fontos a személy- és vagyonőr munkájában.

Szóbeli kommunikáció

A szóbeli kommunikáció nyelvi úton történik, a szavak töltik be az információközvetítő szerepet. A beszéd tartalmából következtetni lehet, a másik személy beállítódására, kulturáltságára, gondolkodásmódjára, érzelmeire és intelligenciájára. Az emberi beszédtempóknak különböző értelmezési lehetőségei vannak. A **gyors beszéd** jelenthet aktivitást, negatív esetben időzavart, belső feszültséget. A **lassú beszéd** jelenthet nyugalmat, fegyelmezettséget, negatív esetben nehézkességet, határozatlanságot. A **gyorsuló beszédtempó** kifejezheti a belső gátlások megszűnését, a türelmetlenséget. A **lassuló beszédtempó** kifejezheti az óvatosságot, szemlélődést, negatív esetben a gátlások jelentkezését, céltalanság erősödését. A **szabálytalanul hullámzó beszédtempó** ingadozó érzelmi-akarati életet, befolyásolhatóságot jelenthet.

A testbeszéd elemei és lehetséges jelentésük

A testbeszéd szoros kapcsolatban van a szóbeli kommunikációval, a mindennapi társas érintkezés során fontos visszajelzést ad a másik kommunikációs félnek. A testbeszéd jelzései magukba foglalják a beszédet kísérő másodlagos kommunikatív megnyilvánulásokat, amelyek a szóbeli közlés tartalmi oldalát minősítik. Sok esetben ez a másodlagos közlés sejteti, hogy mennyire őszinte a szóbeli közlés.

Az arcjáték (mimika) az egyik legfontosabb testbeszéd jelzés, az érzelmi viszonyt tükrözi, de a szóbeli információk aláfestésében, hangsúlyozásában is szerepe van. Magába foglalja a szemek, a szemöldök és a száj megnyilvánulásait is. Az igazi mimikai megnyilvánulások önkéntelenek, ezért nagyon oda kell figyelni rájuk, tudatos irányításuk, szabályozásuk, minden olyan szituációban kötelező, amikor a másikkal nem közölhetünk mindent.

A tekintet kitüntetett információforrás, elsődleges célja az információszerzés. A tekintet szorosabb kapcsolódása rokonszenvezés, az elfordítása elutasítás, titkolózás, zavar jele.

A gesztusok nagysága, szélessége, gyorsasága, általában érzelmeket fejez ki. Hozzájárul a mondanivaló érzelmi aláfestéséhez, nyomatékosabbá tehetik a hangsúlyt.

A testtartás kifejezi az ember belső lelki állapotát, elsősorban a fej- a láb- és a deréktartásnak van információértéke. A feszült, illetve az oldott állapot, az önbizalom, az uralkodni vágyás mind-mind kitűnik a testtartásból. A nagyon merev egyenes testtartásnak általában gögösséget, túlzott magabiztosságot tulajdonítanak. Az elgörnyedő testtartás félelmet, szorongást jelenthet.

A távolságszabályozás a kapcsolat résztvevői közötti viszony jellegét tükrözi. Minél közelebb áll két ember pszichológiailag egymáshoz, annál közelebb megy térben. A személyes távolságban a partnerek nagyjából karnyújtásnyira vannak egymástól, közvetlen közélről látják egymás arcvonásait, érzékelik egymás mimikai jelzéseit, tekintetét. A személy- és vagyonőrök intézkedései során kiemelt jelentősége van a távolságszabályozásnak.

Az általános személy- és vagyonőri intézkedések kommunikációja

A személy- és vagyonőr az intézkedést – ha az az intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és a „vagyonőr” megjelölés közlésével kezdi meg. A fellépés módjában meghatározottak részben vagy egészben elhagyhatóak, ha az az intézkedés eredményességét veszélyezteti, vagy a késedelem veszéllyel jár. Ebben az esetben az előírt közléseket az intézkedés közben, vagy annak befejezését követően kell megtenni (pl. bűncselekmény elkövetésének megszakítása, garázda személyek szétválasztása).

A jogszabályok azonban nem tudnak minden emberi szituációt leírni, ezért fontos az általános műveltség, a szociális (társas) intelligencia, a társadalmi illemszabályok betartása. Az udvariasságnak, a tiszteletnek, az illendőségnek a megszólításban meg kell jelenni. A megszólítás módja, az intézkedés alá vont személyre gyakorolt hatása eldöntheti az intézkedés eredményességét.

Ha a személy az első felszólításnak nem tesz eleget, akkor az intézkedő személy- és vagyonőr „A törvény nevében!” - figyelmezteti arra, hogy szigorúbban lép fel. Az intézkedés eredményességének kikényszerítése érdekében határozottabban, keményebben kell megszólítani. Fel kell hívni a figyelmet a várható szankciókra, következményekre. Az intézkedés kommunikációja közben körültekintően kell eljárni. Lehetőleg meg kell előzni, hogy a személy- és vagyonőrt megtámadják, figyelmét a tevékenységtől elvonják, vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel.

Az intézkedés során a testbeszéd elemei közül a távolságszabályozás döntő szerepet játszik a biztonságban, mint szakmai szempontnak az érvényre juttatásában. A nem megfelelő távolságszabályozás az intézkedés alá vont személy részéről fokozhatja az agresszív megnyilvánulásokat. Váratlan és a személy- és vagyonőr személye ellen intézett támadások sikeres elhárításának alapvető feltétele a kellő távolságtartás.

Az intézkedés számos esetben kellemetlen az intézkedés alá vont személy számára, ezért lehetőleg meg kell akadályozni konfliktushelyzet kiéleződését. Az ellenszegülés egyrészt megelőzhető szükség esetén a vagyonőr határozott kemény fellépésével, a dominancia szakszerű hangsúlyozásával. Másrészt bizonyos helyzetekben az emberek önérzetének, önbecsülésének tiszteletben tartásával. A lehetőségek függvényében meg kell hallgatni az emberek (a szabálysértő) magyarázatát is, ezt az időt, mint aktív, taktikai hallgatást a vagyonőr felhasználhatja a további helyes döntés megválasztására. Az idő és a beszéd csökkentheti az intézkedés alá vont személy feszült lelkiállapotát is. Az intézkedésnek a jogszabályok betartása mellett „személyre szabottnak kell lenni”, amelyben fontos szerepe van a szakmai tudásnak, a helyismeretnek.

A vagyonőr az intézkedés alatt kísérje figyelemmel az intézkedés alá vont személy arckifejezését, tekintetét, gesztusait, testtartását. Ezek nagyon fontosak az esetleges támadások, az agresszív, erőszakos magatartás észlelése, megelőzése szempontjából. Ezeket a cselekményeket sok esetben a testbeszéd hirtelen megváltozása jelezheti.

Az intézkedő vagyonőr gesztusai legyenek célorientáltak, visszafogottak, egyértelmű üzenethordozók. Minél kevesebb gesztus, annál kevesebb félreérthető üzenet. A vagyonőr részéről az intézkedés alatt kötelező az önkontroll, a tűrőképesség megtartása és a törvényesség betartása. Figyelembe kell venni, hogy az egyes emberek különbözően viszonyulhatnak a vagyonőr intézkedéséhez.

A személy- és vagyonőri intézkedéseknél előfordulhat, hogy az általános szituációktól eltérően, fokozottan kritikus helyzetben kell az intézkedést végrehajtani. Ilyen lehet például, amikor alkohol befolyása alatt lévő, vagy garázda magatartású, agresszív személlyel kell a kapcsolatot felvenni és intézkedést fogantatosítani. Ezekben az esetekben kiemelt szerepe van az önkontrollnak.

Az **alkohol hatása alatt lévő** személyekkel kapcsolatos intézkedéseknél is elsődleges szempont az élet és testi épség megóvása. A kommunikációnál figyelembe kell venni, hogy az alkohol hatása alatt lévő személynek milyen a hozzáállása az intézkedéshez. Az alkoholfogyasztás minden emberből más-más reakciót válthat ki. Az általános megfigyelések alapján ezért nem lehet kiszámítani előre az intézkedés alá vont személy magatartását. Gyakran ők maguk sincsenek tisztában cselekedeteikkel és azok várható következményeivel, ezért az intézkedő vagyonőr soha nem zárhatja ki az intézkedés alá vont személy részéről a támadó és agresszív viselkedés lehetőségét.

Az alkohol hatása alatt álló személlyel szemben az intézkedő vagyonőrnek határozottan egyértelműen, rövid utasításokkal és lassúbb beszédtempóval kell kommunikálni és figyelemmel kell kísérni annak magatartását. A viselkedés indokolatlannak tűnő megváltozásának megfigyelése és a szem mozgása is sok mindent elárul az intézkedés alá vont személy reakcióiról. Például támadás vagy menekülés előtt a tekintetét önkéntelenül is kiterjeszti a környezetre, végigpásztázza az adott terepet, felméri a lehetőségeit. Figyelembe kell venni, hogy az intézkedés alá vont személynek az alkohol hatás miatt hosszabb a reakció ideje, ezért még ha kapcsolatteremtésre képes állapotban is van, lassabban válaszol és esetenként a beszéde sem érthető.

A **garázda, erőszakos személyek** külső megnyilvánulásai nem szolgálnak minden esetben megfelelő támpontul a vagyonőr számára. Az intézkedéstaktikai előírásoknak megfelelően készülni kell arra a lehetőségre, hogy az intézkedés alá vont személy durván, agresszíven reagál az intézkedésre. Ez nem jelenti azt, hogy a vagyonőrnek tartózkodnia kell az udvariassági, kulturáltsági szabályok és viselkedési formák lehetséges betartásától. Az intézkedés szempontjából fontos, hogy adott esetben egy garázda cselekmény megszüntetése céljából kell-e intézkedni, vagy esetleg éppen a vagyonőrrel szembeni agressziót kell megfékezni. Mind a két esetben fel kell készülni arra, hogy az erőszakos magatartás megszüntetése esetleg csak támadáshárító eszköz alkalmazásával biztosítható. A garázda magatartású, agresszív személyekkel szembeni intézkedés megkezdésekor a vagyonőrnek teljes testével oda kell fordulni az intézkedés alá vont személyhez, és nem fürkészően a szemébe kell nézni, mert az zavarhatja és fokozhatja az agresszivitását. Amennyiben az intézkedés eredményességét nem veszélyezteti, akkor a napszaknak megfelelően kell köszönni és közölni az intézkedés célját. Az intézkedés alatt a vagyonőr hangja legyen határozott, érezze az intézkedés alá vont személy, hogy köteles a vagyonőr felszólításának eleget tenni.

A támadáselhárító eszközök használatának pszichológiai problémái

A sikeres intézkedés alapja a jogszabályok megfelelő szintű ismerete és azok alkalmazása, az empátia, a részlelhajlás nélküli, az eset összes körülményének alapos mérlegelésén alapuló döntéshozatal. A személy- és vagyonőri szolgálat során a támadáselhárító eszközök alkalmazását befolyásolja a jogszerűség, a kialakult helyzet körülményei, a vagyonőr szakmai felkészültsége, pszichikai állapota és az intézkedés alá vont személy magatartása.

A támadáselhárító eszközök alkalmazását, különböző pszichológiai hatások befolyásolják:

- A támadáselhárító eszközök használata lélektanilag stresszkeltő esemény, ezeknek az emberi szervezetre gyakorolt hatásai jelentősen befolyásolhatják az intézkedés eredményességét. A stresszhelyzetben jelentkező terhelések lehetnek fizikaiak, vagy pszichológiaiak.
- A fizikai stresszválaszok: a szívverés, a légzés, az izomfeszülés rövid távú változásai. A pszichológiai stresszválaszok megnyilvánulhatnak: érzelmi reakciókban szorongás, düh, depresszió formájában, az értelmi funkciók a gondolkodás, az emlékezés, a problémamegoldás károsodásában.
- Fontos, hogy a támadáselhárító eszközök használatára váratlan szituációban vagy előre felkészülten kerül-e sor. A stresszhelyzetben jelentkező terheléseket befolyásolja, hogy képesek vagyunk-e egy ilyen eseményt bejósolni és befolyásolni. Amennyiben erre lehetőség van, az jelentősen csökkenti a stressz negatív hatásait.

A támadáselhárító eszközök jog és szakszerű alkalmazásához nélkülözhetetlen a vagyonőr magas szintű stressztűrő képessége, amelyhez hatékony stresszkezelési technikák szükségesek.

II.

Objektumvédelem

A személy-és vagyonvédelmi tevékenység szempontjából **objektumnak minősül** minden olyan létesítmény (épület, a műtárgy, a hozzájuk tartozó bekerített vagy bekerítetlen terület, az ott lévő vagyontárgyak), amelyet megbízás alapján a személy- és vagyonőr véd.

Az objektumvédelem a vagyonvédelmi tevékenység egyik legnagyobb területe. Napjaink objektumvédelme már nem pusztán az élőerős őrzést jelenti, sokkal inkább egy komplex, egymásra épülő vagyonvédelmi rendszerek összességét. A komplex vagyonvédelem az alábbi elemekből épül fel:

„**A megelőző intézkedések**” célja, a kockázatok előfordulási valószínűségének és az egyes, mégis bekövetkező kockázati események kárkövetkezményeinek minél nagyobb mértékű csökkentése.

A mechanikai védelem elsődleges célja a behatolás késleltetése, az elektronikai védelem jelzőrendszerei által értesített élőerős védelem helyszínre érkezéséig. Másodlagos funkciója az elriasztás, elrettentés az impulzív, alkalmi elkövetők szándékának befolyásolása.

Az elektronikai védelem komplex fogalom. Több önállóan telepíthető, önálló funkciókat ellátó biztonságtechnikai alrendszert foglal magába:

- 1) Behatolás jelző rendszer,
- 2) beléptető rendszer,
- 3) videó felügyeleti rendszer,
- 4) áru védelmi rendszer,
- 5) járőrkövető rendszer,
- 6) tűzjelző rendszer.

Az elektronikai védelem elsődleges funkciója az élőerős védelem értesítése a behatolási kísérletről, rendkívüli eseményekről. Másodlagos célja az elriasztás, elrettentés bűnmegelőzési céllal. Harmadlagos funkciója, az események rögzítése, naplózása későbbi feldolgozások, elemzések céljából. Az egyes rendszerek integrálásával, a szinergia hatás kihasználásával az egyes funkciók hatékonysága nagymértékben növelhető.

Az élőerős védelem célja a vagyon- és életbiztonság védelme helyszínen telepített erőkkel, vagy távfelügyeleti központon keresztül értesített járőrök helyszínre irányításával. Az élőerős védelem hatékonysága alapvetően a komplex vagyonvédelem egyes összetevőinek hatékonyságától és megfelelő egymásra épülésétől, ezen belül az elektronikai védelem jelzőrendszereinek megfelelő működésétől függ.

A biztosítás célja a védelmi intézkedések ellenére mégis bekövetkező kockázati események kárkövetkezményeinek csökkentése kárátérítési szerződéssel. A vagyonvédelmi szakember számára a védelmi koncepció kialakításánál a biztosítási lehetőségek, portfóliók számbavétele fontos szempont a megfelelő kockázati szint/védelmi költségek megtervezésénél.

A maradék kockázat a minden erőfeszítés ellenére fennmaradó kockázat, amire a biztosítás sem nyújt fedezetet, így a vagyonvédelmi koncepció kialakításánál a saját kockázatot is figyelembe kell venni.

Az objektumvédelem szempontjából meghatározó jelentősége van annak, hogy a vagyonvédelmi tevékenység **magánterületen, magánterület közönség számára nyilvános részén, vagy közterületen** történik.

A **magánterület** egyéni tulajdonban lévő hely, amely nem vehető igénybe közforgalom vagy közhasználat céljából. Magánterületen szabadon telepíthetők különböző vagyonvédelmi eszközök és rendszerek, ezekre csak annyi kritérium vonatkozik, hogy a védelmi eszköz nem lehet alkalmas az élet kioltására. A telepített védelmi eszközökről nem kell a nyilvánosságot tájékoztatni.

A **magánterület közönség számára nyilvános része** olyan magánterület, amely mindenki számára korlátozás nélkül igénybe vehető. Ilyen területnek minősül tipikusan az üzletek és bevásárlóközpontok területe.

Közterület a közhasználatra szolgáló olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló terület, amelyet rendeltetésének megfelelően mindenki korlátozás nélkül igénybe vehet.

Intézkedési jogosultságok

A vagyonőr a megbízó közterületnek nem minősülő létesítményének őrzése során jogosult:

- 1) A területre belépő vagy ott tartózkodó személyt kiléte igazolására, a belépés, illetőleg a tartózkodás céljának közlésére, jogosultságának igazolására felhívni, ennek megtagadása vagy a közölt adatok nyilvánvaló valótlanlansága esetén az érintett belépését, ott tartózkodását megtiltani, és távozásra felszólítani.
- 2) A területre belépő, az ott tartózkodó vagy onnan kilépő személyt csomag, illetve menet-szállítási okmány bemutatására felhívni, csomagját, járművét, valamint a szállítmányt ellenőrizni.
- 3) A jogsértő személyt magatartása abbahagyására felszólítani.
- 4) Elektronikai vagyonvédelmi rendszert alkalmazni.
- 5) Jogosult a bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólítani, a cselekmény folytatását megakadályozni, az elkövetőt elfogni és tőle a támadásra alkalmas eszközöket elvenni. Köteles azonban az elfogott személyt haladéktalanul a rendőrségnek vagy az ügyészségnek átadni, ha erre nincs mód, ezek valamelyikét értesíteni.
- 6) Arányos mérvű testi erő alkalmazásával a védett létesítménybe, területre való jogosulatlan belépést megakadályozhatja, a jogosulatlanul bent tartózkodót onnan eltávolíthatja, a bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésén tetten ért és elfogott személytől a támadásra alkalmas eszközt elveheti.
- 7) A területre, illetve belépők ellenőrzésére fegyver-, illetve robbanóanyag-kutató műszert alkalmazni, és a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök bevitelét megtiltani.

A vagyonőr a szerződésben megjelölt ingóságot – a szerződés keretei között – az őrzött területen (létesítményen) kívül is védheti, ennek során az előbbiekben felsorolt jogok illetik meg, kivéve, hogy elektronikus megfigyelőrendszert közterületen ilyenkor sem alkalmazhat.

A közönség számára nyilvános magánterület védelme esetén a vagyonőr – jól látható helyen, jól olvashatóan, a területen megjelenni kívánó harmadik személyek tájékoztatását elősegítő módon – köteles figyelemfelhívó jelzést, ismertetést elhelyezni az intézkedési lehetőségeiről, a területre bevezetni tilos tárgyakról, azok jellegéről, arról a tényről, hogy az adott területen elektronikus megfigyelőrendszert alkalmaznak (térfigyelés), a vagyonőr intézkedései által okozott jogsérelem esetén igénybe vehető eljárásokról.

A vagyonőr elektronikus megfigyelőrendszert kizárólag magánterületen, illetve a magánterületnek a közönség számára nyilvános részén alkalmazhat, ha ehhez a természetes személy kifejezetten hozzájárul. A hozzájárulás ráutaló magatartással is megadható. Ráutaló magatartás különösen, ha az ott tartózkodó természetes személy a magánterület közönség számára nyilvános részén az elhelyezett ismertetések ellenére a területre bemegy. Nem alkalmazható elektronikus megfigyelőrendszer olyan helyen, ahol a megfigyelés az emberi méltóságot sértheti, így különösen öltözőben, próbafülkében, mosdóban, illemhelyen, kórházi szobában és szociális intézmény lakóhelyiségében.

Rendezvénybiztosítás

A rendezvény fogalma:

Emberek nagyobb csoportja, akik előzetes szervezés alapján, a jogszabály által nem tiltott, meghatározott célból, meghatározott helyen és időben gyülekeznek. Emberek nagyobb csoportjáról akkor beszélhetünk, ha a jelenlévők száma első ránézésre nem állapítható meg. Ez általában 10-15 főnél több személyt jelent. A fogalom másik ismérve az előzetes szervezés. Lényegében minden rendezvény előzetes szervezés alapján történik, a spontán csoportosulást általában nem tekintjük rendezvénynek. A rendezvénynek természetesen valamilyen célja van. A cél bizonyos rendezvényeknél a rendezvény természetéből következik. Pl. sportrendezvény, zenés, táncos rendezvény. Fontos azonban, hogy a rendezvény célját jogszabály nem tilthatja. A gyülekezési jogról szóló törvény kifejezetten „békés célokat” határoz meg és kiköti, hogy a gyülekezési jog gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével. A meghatározott hely lehet egy meghatározott épület, vagy pontosan körülhatárolt terület (pl. Hajógyári sziget), illetve lehet meghatározott útvonal egy felvonulás esetén. A rendezvény fontos fogalmi eleme a meghatározott időpont. A gyakorlat alapján kijelenthető, hogy a rendezvény kezdő időpontja általában pontosan meghatározható. Többségében a befejezés időpontja is meghatározható, azonban bizonyos események, körülmények miatt ez csúszhat. A rendezvény időtartama meghatározható órákban vagy napokban, esetleg több hétig is tarthat.

A rendezvények legfontosabb csoportosítása a jogi szabályozottságukhoz kapcsolódik, mert ez alapjaiban határozza meg a rendezvénybiztosító ör, intézkedési jogosultságait. A rendezvények jogi szabályozottságuk alapján négy csoportba sorolhatók.

- 1) *A gyülekezési törvény* (a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény) hatálya alá tartozó rendezvények.
- 2) *A sportrendezvények biztonságáról* szóló jogszabályok (a sportról szóló 2004. évi I. törvény, a sportrendezvények biztonságáról szóló 54/2004 (III. 31.) Korm. rendelet) hatálya alá tartozó sportrendezvények.
- 3) *A zenés, táncos rendezvények biztonságosabbá tételéről* szóló kormányrendelet hatálya alá tartozó rendezvények (23/2011. (III. 8.) Korm. rendelet).

- 4) *Külön jogszabály* által nem szabályozott rendezvények, amelyek rendezésére és biztonságára csak a jog általános szabályai, illetve a kialakult szokások, különösen a helyi szokások adhatnak útmutatásokat.

A továbbiakban a sportrendezvények és a zenés, táncos rendezvények biztosításának speciális szabályait tekintjük át.

A sportrendezvények biztosításának különös szabályai

A sportrendezvények biztosítására a **sportról szóló 2004. évi I. törvény**, valamint a **sportrendezvények biztonságáról szóló 54/2004. (III. 31.) Korm. rendelet** határoz meg speciális szabályokat. Elsőként fontos tisztázni, hogy e két jogszabály rendelkezéseit mely rendezvények vonatkozásában kell alkalmazni. Külön feltétel megvalósulása nélkül az említett jogszabályok hatálya alá tartozik a labdarúgás, a kézilabda, a kosárlabda, a vízilabda, valamint a jégkorong sportágak legmagasabb bajnoki osztályában megrendezett mérkőzések, a nemzetközi kupamérkőzések, valamint a nemzeti válogatottak kupamérkőzései. Külön feltételek teljesülése esetén ide tartozhat egyéb sportrendezvény is, pl. ha a közterületen megtartott sportrendezvényen a résztvevők és a nézők együttes száma az ötezer főt várhatóan eléri, vagy a sportrendezvény megrendezése jelentős forgalomkorlátozással, illetve forgalomeltereléssel jár.

A sportrendezvényeket biztonsági szempontból egy „Minősítő Bizottság” értékeli és minősíti. A sportrendezvények biztonsági kockázatuk szerint „normál”, „fokozott” vagy „kiemelt” biztonsági kategóriába tartozhatnak. A normál és a fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvényeken, a sportlétesítményen belüli biztonságért a szervező felel. Normál biztonsági kockázatú sportrendezvényen a szervező a rendőrség közreműködését térítés ellenében igénybe veheti. Fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény esetében a szervező a biztonságos lebonyolítás érdekében köteles a sportrendezvény térítés ellenében történő sportlétesítményen belüli biztosítását kezdeményezni. Kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvény esetében a rendőrség a sportrendezvény sportlétesítményen belüli biztosítását közfeladatként végzi.

A sportrendezvény szervezéséről az annak helye szerint illetékes rendőrkapitányságot, a fővárosban a Budapesti Rendőr-főkapitányságot *legalább tizenöt nappal sportrendezvény megtartásának tervezett időpontját megelőzően írásban tájékoztatni* kell. Ha a sportrendezvény

több rendőrkapitányság illetékességi területét érinti, sportrendezvény megtartásáról a sportrendezvény helye szerint illetékes valamennyi rendőrkapitányságot, illetve a fővárosban a Budapesti Rendőr-főkapitányságot tájékoztatni kell. A tájékoztatási kötelezettség a szervezőt terheli.

A szervező a sportlétesítményen kívül és annak területén jól látható hirdetményekben köteles meghatározni a sportrendezvény megtekintésének feltételeit, amelyet - általános szerződési feltételekként összefoglalva - a belépőjegyen, bérleten is fel kell tüntetni. A szervező a résztvevőt a beléptetés feltételeiről, az ellenőrzés módjáról és az eltávolítás lehetőségéről a sportlétesítményen kívül és annak területén jól látható hirdetményekben köteles tájékoztatni, és e feltételeket a belépőjegyen, bérleten is fel kell tüntetni. A rendezvénybiztosító örök egyik feladata annak ellenőrzése, hogy a nézők megfelelnek-e ennek a követelménynek.

Sportrendezvényekre történő belépés külön feltételei:

- 1) Érvényes belépőjeggyel, bérlettel vagy más, a belépésre jogosító igazolással rendelkezés.
- 2) Nem áll nyilvánvalóan alkohol, kábítószer vagy más bódító hatású szer hatása alatt.
- 3) Nem tart magánál szeszes italt, kábítószer, valamint olyan tárgyat, amely a sportrendezvény megtartását, továbbá mások személyi és vagyonbiztonságát veszélyezteti, vagy amelynek a sportrendezvényre való bevitelét a szervező belépőjegy vásárlását megelőzően megtiltotta, és erről a belépőjegy vásárlóját megfelelő módon tájékoztatta.
- 4) Nem tart magánál mások iránti gyűlöletre uszító feliratot, zászlót vagy egyébként jogszabály által tiltott önkényuralmi jelképet.
- 5) Nem áll eltiltás, valamint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény szerinti kitiltás hatály alatt.

Eltiltás

A szervező az általa szervezett sportrendezvény esetén jogosult a sportrendezvényről eltávolított személlyel szemben a belépőjegy-eladást megtagadni, illetve megakadályozni, hogy a sportrendezvényen részt vehessen (a továbbiakban együtt: sportrendezvény látogatásától eltiltás). A sportrendezvény látogatásától eltiltás lehetőségéről a szervező sportlétesítményen kívül és annak területén jól látható hirdetményekben köteles tájékoztatást

adni, amelyet - általános szerződési feltételekként összefoglalva - a belépőjegyen, bérleten is fel kell tüntetni. A sportrendezvény látogatásától eltiltható az a személy is, akit az előzőek alapján el kellett volna távolítani, de arra azért nem került sor, mert a sportrendezvény helyszínén a szervezői (rendezői) beavatkozás következtében olyan nézői cselekmény volt várható, amely a sportrendezvény biztonságát aránytalanul veszélyeztette volna. A sportrendezvény látogatásától eltiltás időtartama, ha az a szervező által szervezett *minden sportrendezvényre vonatkozik, a két évet, ha csak meghatározott sportlétesítményre érvényes, a négy évet nem haladhatja meg.*

Kitiltás

A sportrendezvényen való részvétellel, az odautazással vagy az onnan történő távozással összefüggő szabálysértés miatt az eljárás alá vont személy kitiltható bármelyik sportszövetség versenyrendszerében megrendezésre kerülő sportrendezvényről, valamint bármelyik sportszövetség versenyrendszerében megrendezett sportesemény helyszínéül szolgáló sportlétesítményből. A kitiltás legrövidebb tartama hat hónap, leghosszabb tartama két év.

A szervező köteles azt a résztvevőt, aki a sportrendezvény megtartását, illetve mások személyi és vagyonbiztonságát veszélyezteti, vagy rasszista, gyűlöletre uszító magatartást tanúsít, e magatartások abbahagyására felszólítani. Amennyiben a személy a felszólításnak nem tesz eleget, a rendezvénybiztosító őt a beléptetést megtagadja, illetve ha az már a rendezvényen történik, onnan eltávolíthatja!

A sportrendezvényen résztvevő ruházatának, csomagjainak átvizsgálására a rendezvény biztosítását végző rendőr és a biztosítást végző rendező szerv alkalmazottja vagy a rendező is jogosult. Kényszerítő eszköz alkalmazására - ha törvény eltérően nem rendelkezik - kizárólag a rendőr jogosult. Természetesen lehetőség van fém- és robbanóanyag kutató műszer alkalmazására is. A szervező a nézők egyedi azonosítására alkalmas biztonsági beléptetési és ellenőrző rendszert alkalmazhat.

Beléptető rendszer alkalmazása esetén a szervező:

- 1) A belépőjegy bérlet eladásakor csak a néző nevére szóló belépőjegyet, illetve bérletet értékesíthet.
- 2) Beléptetés során a rendező szerv alkalmazottja útján a belépőjegy, bérlet birtokosának kilétét ellenőrzi, és egybeveti a belépőjegyen, bérleten szereplő személyi adatokkal. Ha az adatok nem egyeznek, a belépést meg kell tagadni.

A szervező a belépőjegy, bérlet eladásakor, illetőleg a rendező szerv alkalmazottja a beléptetés során jogosult a néző személyazonosságát a személyazonosság igazolására alkalmas igazolvány alapján megállapítani, illetőleg ellenőrizni. A szervező névre szóló belépőjegyet és bérletet, a sportszervezet klubkártyát állíthat ki és értékesíthet. A belépőjegyen, bérleten, illetve klubkártyán a sportrendezvényre a belépésre jogosult személy nevét, születési helyét és idejét (természetes személyazonosító adatok), valamint lakcímét kell feltüntetni. Ezeket az adatokat a kibocsátó szervező vagy sportszervezet annak érvényességét követő 24 óráig nyilvántartja.

A sporttörvény hatálya alá tartozó rendezvényeken kötelező az elektronikus megfigyelő rendszer alkalmazása. Amennyiben a videofelvétel büntető vagy szabálysértési eljárásban bizonyíték lesz, az eljáró hatóság a felvételt lefoglalhatja. A lefoglalás a felvételt készítő cég vonatkozásában törlésnek vagy megsemmisítésnek minősül.

A zenés, táncos rendezvények biztosításának különös szabályai

A zenés, táncos rendezvények biztosítására vonatkozóan, a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről szóló 23/2011. (III. 8.) Korm. rendelet határoz meg speciális feltételeket. A rendelet hatálya azokra az alkalmi vagy rendszeres zenés, táncos rendezvényekre terjed ki, amelyeket:

- 1) az országos településrendezési és építési követelményekről szóló kormányrendeletben meghatározott, tömegtartózkodásra szolgáló építményben, építményen, tömegtartózkodásra szolgáló helyiséget tartalmazó építményben, építményen, vagy tömegtartózkodásra szolgáló helyiségben tartanak;
- 2) az 1) pontban foglaltak kivételével a szabadban tartanak és a rendezvény időtartama alatt várhatóan lesz olyan időpont, amelyen a résztvevők létszáma az 1000 főt meghaladja.

A rendeletet nem kell alkalmazni

- 1) a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvényekre;
- 2) a választási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gyűlésekre;
- 3) a vallási közösségek vallásos szertartásaira és rendezvényeire;
- 4) a családi eseményekkel kapcsolatos rendezvényekre és
- 5) *a közoktatási intézményekben az intézmény által szervezett rendezvényekre.*

A Korm. rendelet vonatkozásában zenés, táncos rendezvény: rendszeresen vagy meghatározott alkalomból, illetve időpontban tartott, nyilvános, nem zártkörű, válogatott lemezbemutató vagy élő előadás útján nyújtott zeneszolgáltatást főszolgáltatásként nyújtó rendezvény, amelyen a részvételhez nem kell megváltott ülőhellyel rendelkezni.

Rendszeres rendezvény: adott helyszínen hetente több alkalommal, heti vagy havi gyakorisággal megtartott rendezvény.

Alkalmi rendezvény: adott helyszínen egy alkalommal legfeljebb tíz egymást követő napon megtartott rendezvény.

Zenés, táncos rendezvény csak rendezvénytartási engedély (a továbbiakban: engedély) birtokában tartható. Az engedély nem mentesíti az engedély jogosultját a tevékenység végzéséhez szükséges további, külön jogszabályban meghatározott feltételek teljesítése alól. Az engedélyt a zenés, táncos rendezvény helye szerinti települési, Budapesten a kerületi önkormányzat jegyzője, a Fővárosi Önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi főjegyző (a továbbiakban: jegyző) adja ki.

A zenés, táncos rendezvény biztosítását a zenés, táncos rendezvény és a helyszín jellegzetességeihez, valamint a helyszín befogadóképességéhez igazodó létszámú biztonsági személyzet végzi. Ha a jóváhagyott biztonsági tervben a biztonsági személyzet létszáma a tíz főt eléri, akkor a biztonsági személyzet legalább egy tagja biztonságsszervező, legalább három tagja személy- és vagyonőr kell, hogy legyen. A rendezvény szervezője, illetve a biztonsági személyzet tagja a képzettségét igazoló okiratot, vagy annak másolatát, a zenés, táncos rendezvény ideje alatt köteles magánál tartani és hatósági ellenőrzés esetén felmutatni.

A rendezvény szervezője, amennyiben ezt előre meghirdette, korlátozhatja a fiatalkorúak zenés, táncos rendezvény helyszínére való belépését olyan módon, hogy a zenés, táncos rendezvény helyszínére történő belépést az életkort igazoló okmány előzetes felmutatásához, vagy a

beléptetést a fiatalok alkohollal történő kiszolgáltatásának megelőzése, esetleges alkoholfogyasztásuk ellenőrizhetősége érdekében a fiatalkorúak számára megkülönböztető jelzéssel ellátott belépőjegyhez (kártyához, karszalaghoz) kötheti.

A zenés, táncos rendezvények ellenőrzésére jogosult a jegyző, valamennyi, az engedélyezési eljárásban részt vett szakhatóság, továbbá bármely hatóság, amelyet más jogszabály az ellenőrzésre feljogosít. A rendezvényt biztosító örök a hatósági ellenőrzést végző személyek tevékenységét nem akadályozhatják.

A személy- és vagyonőrök feladatai a terrorcselekmény esetén

Európában a XXI. század legaktuálisabb és legbrutálisabb kihívása a migráció és az ezzel szorosan összefüggő terrorizmus. Magyarország a terrorizmus szempontjából az egyik legbiztonságosabb helynek számít Európában, azonban a rendvédelmi szerveknek és a vagyonvédelmi területen dolgozó személyeknek is fel kell készülni az esetleges terrorcselekmények előkészületének felismerésére, a cselekmény megelőzésére, következményeinek felszámolására. A terrorcselekmények megelőzésével, megakadályozásával kapcsolatban át kell gondolni a magánbiztonsági vállalkozások lehetőségeit, módszertani alapokat kell megfogalmazni, illetve hatékony intézkedési struktúrát kell kialakítani a megfelelő védekezés érdekében. Rendkívül lényeges védelmi feladat a támadások során kialakulható szituációk analízise, hogy a privát biztonsági vállalkozások részére minden érdemleges információt rendelkezésre lehessen bocsájtani a merénylettekkel kapcsolatos feladatrendszer, jellemző támadási módszerekre koncentráló meghatározása érdekében.

A terrorizmus az erőszak alkalmazásának, vagy azzal való fenyegetésnek olyan stratégiája, melynek célja a félelemkeltés révén, meghatározott politikai, ideológiai, vallási célok kikényszerítése.

A terrorcselekmények általában minél nagyobb számú ártatlan emberi élet kioltására, vagy nagy anyagi kárral járó, a lakosság ellátását akadályozó objektumok rongálására, megsemmisítésére irányulnak. A terrorizmus modern formáinak kialakulásában fontos szerepe van a tömegmédia létrejöttének, mely nemzetközi méretekben képes az embereket az erőszak sokkoló jeleneinek részeseivé tenni, azok hatását felfokozni.

Terrorcselekmények megelőzése

A terroristák kedvenc célpontjai a különösen forgalmas közlekedési csomópontok, pályaudvarok, repülőtér, zsúfolt piacok, szórakozóhelyek, nagy tömegrendezvények. Ezeken a helyeken nagyobb valószínűséggel lehet számítani egy esetleges terrorcselekmény végrehajtására. Az elkövetett terrorcselekmények vizsgálata alapján megállapítható, hogy jellemzően négyféle elkövetési módszert lehet megfigyelni. Robbantással elkövetett merénylet, lőfegyverrel elkövetett merénylet, gépjárművel történő gázolás és késsel végrehajtott támadás. A robbantással, illetve a lőfegyverrel elkövetett támadások komoly előkészületeket és aprólékos szervezést igényelnek. A támadó testén vagy a járműveken elhelyezett bombák, valamint a különféle rejtett, főleg nagyteljesítményű kézfegyverek igen nagy veszélyt jelentenek. A terrorcselekmények megelőzésében létfontosságú, hogy ezeket az eszközöket még azelőtt felfedjük, mielőtt azokkal, emberekkel teli kritikus területre érne a támadó. Kiemelt figyelmet kell fordítani a megfigyelő jellegű megelőzésre, a gyanús és szokatlan magatartási formák felismerésére. Az objektum és közvetlen környezetének felderítését célzó gyanús tevékenység észlelésekor a megfigyelés eredményeit minden esetben a lehető legnagyobb részletességgel, jelentés formájában rögzíteni kell, majd a vállalkozás vezetésének és az illetékes hatóságoknak is továbbítani kell a dokumentumot.¹

A terrorcselekmények végrehajtóinak kiszűrése olyan, mintha tűt keresnénk a szénakazalban, vannak azonban olyan gyanúsak értékelhető viselkedési formák, körülmények, amelyek felismerésére a létesítményen belül, illetve annak közvetlen környezetében a biztonsági szolgálatoknak koncentrálnia szükséges.²

¹ Vajda Endre: A magánbiztonsági szektor és a terrorcselekmények közötti korreláció. Terror & Elhárítás 2017/1-2. szám

² Vajda Endre: A magánbiztonsági szektor és a terrorcselekmények közötti korreláció. Terror & Elhárítás 2017/1-2. szám

Ilyen gyanút ébresztő körülmények lehetnek:³

- 1) A biztonság-technikai képelemzést és azonosítást nehezítő álcázások (pl. baseball sapka, napszemüveg viselése belső térben).
- 2) Nem a hőmérsékleti viszonyoknak megfelelő ruházat (pl. melegebb időszakban pulóver, hosszabb kabát esetleg kesztyű viselése).
- 3) Távolságmérésre utaló lépések megtétele.
- 4) Video- és fényképfelvétel készítése az épületről (bejáratok, belső terek, kamerák), dokumentálás, biztonsági környezet felderítése.
- 5) Hosszabb időtartamú, céltalannak tűnő egyhelyben tartózkodás, passzív magatartásforma, lehetséges figyelő pozíció.
- 6) A biztonsági szolgálat munkatársai mozgásának figyelemmel kísérése, haladási irányváltás, vagy hirtelen elfordulás a járőrszolgálat közeledésére, kontaktus teljes kerülése.
- 7) Külön pozíciókban elhelyezkedő személyek, akik láthatóan kommunikálnak egymással.
- 8) 2-3 fős határozottan, kommunikáció nélkül haladó csoport, a létesítmény jellegéhez nem illő, nagyobb méretű táskákkal, csomagokkal.
- 9) A létesítmény parkolójában (mélygarázs, emeleti garázs) vagy közvetlen közelébe érkező – nagyobb eséllyel külföldi rendszámú – gépjármű, amelyben több személy tartózkodik, de a parkolás után is folyamatosan a gépkocsiban maradnak.⁴

A felsorolt ismertetőjelek természetesen az esetek többségében nem jelentenek igazi fenyegetettséget, azonban megfelelő időben történő észlelésük és az eseményre való felkészülés a bűncselekmények vagy terrortámadások megghiúsítását, de legalábbis a bekövetkező károk csökkentését eredményezhetik.

Az ismertetőjelek felismerésében nagy segítségünkre lehetnek az intelligens, jól felszerelt és kezelt közterületi kamerarendszerek. Egyre jobban elterjednek az olyan intelligens kamerarendszerek, amelyek képesek kiszűrni az átlagostól eltérően viselkedő embereket és a kezelő figyelmét rögtön odairányítják. E rendszerek képesek a testhőmérséklet változás kiszűrésére, illetve arcfelismerő algoritmust is tartalmaznak. Az „öntanuló” szoftverek az idő

³ Vajda Endre: A magánbiztonsági szektor és a terrorcselekmények közötti korreláció. Terror & Elhárítás 2017/1-2. szám

⁴ Vajda Endre: A magánbiztonsági szektor és a terrorcselekmények közötti korreláció. Terror & Elhárítás 2017/1-2. szám

előrehaladtával megismerik az utcai járókelők szokásos viselkedését, és bizonyos „betanulási” időszakot követően minden átlagos hétköznapi eseménytől eltérő mozzanatot azonnal jeleznek.

Amennyiben gazdátlan, gyanús csomagot észlelnek, azonnali videó elemzést kell végrehajtani a csomagelhelyezés idejének, módjának és a gyanúsítottak beazonosításának az érdekében. Ha a videóelemzés merényletre utaló körülményeket állapít meg, azonnal értesíteni kell a hatóságokat, a helyszínt biztosítani kell.

A vagyonőröknek nem minden esetben áll a rendelkezésére az előbb felsorolt fejlett technika, azonban kellő odafigyeléssel, éberséggel felismerhető az átlagostól eltérő viselkedés. Franciaországban 2015. november 13-án rendezték a Franciaország – Németország barátságos labdarúgó mérkőzést. Aznap három bomba is robbant a stadion környékén és a nap hőse egy biztonsági őr lett. Salym Toorabally biztonsági őr későbbi elmondása alapján az első intő jelet saját lányától kapta, aki hallotta a rádióban, hogy a német csapatot elszállásoló hotelt bombafenyegetés miatt ki kellett üríteni, ezért arra kérte az apját, hogy vigyázzon magára. A biztonsági őr a labdarúgó mérkőzés szünetében azért figyelt fel a fekete dzsekit viselő arab férfira, mert be akart slisszolni a beléptetőkapun egy szurkoló mögött. Az őr ösztönösen cselekedett, karjával állta el az útját. A merénylet megpróbálta beadni neki, hogy igazából van jegye, és mindjárt befut vele az unokatestvére, de nem hitt neki. A biztonsági őr gyanakvását csak tovább növelte, hogy volt valami alattomos a férfi viselkedésében, aki fokozott érdeklődést mutatott a biztonsági intézkedések iránt és jó pár hívást intézett a telefonjáról. A biztonsági őr ezért feljegyezte a legfontosabb ismertetőjegyeit, majd tovább ellenőrizte a szurkolókat. Tíz perccel később azt látta, hogy a fiatalember egy másik kapunál próbálkozik, így odaszaladt a kollégáihoz, hogy figyelmeztesse őket. A merénylet észrevette, hogy kiszúrták, ezért odébb állt, és mint később kiderült egy McDonalds étteremnél robbantotta fel magát. A biztonsági őr csak akkor eszmélt rá, hogy a stadionban egy merényletet akadályozott meg, amikor a rendőrök később kihallgatták.

A biztonsági őr feladata a terrorcselekmény ideje alatt

Nem szabad elfelejteni, hogy az „egyszerű” állampolgár számára a rendkívüli helyzetekben a szakszemélyzet viselkedése mintaként szolgál. Az emberek azt gondolják, hogy a biztonsági munkatársak az ilyen szituációk kezelésére kiképzést kaptak, ezért számukra az ő iránymutatásuk, viselkedésük lesz követendő. Fontos, hogy a vagyonőr felismerje, hogy terrortámadás történt és az adott szituációban megfelelő döntést és iránymutatást adjon.

Terrortámadás felismerése sok esetben nem könnyű dolog, mivel egyes esetekben a hatóságoknak is több nap kellett ahhoz, hogy a cselekményt terrorcselekménynek minősítsék. Egy pusztító erejű robbanás bekövetkezése utáni zűrzavarban, nem lehet teljes biztonsággal hirtelen eldönteni, hogy szándékos robbantás, vagy csak baleset történt. Amennyiben a bekövetkező eseményekből arra lehet következtetni, hogy terrorcselekmény van folyamatban, fontos a hatóságok mielőbbi értesítése, kiemelt figyelemmel a Terrorelhárítási Központra. Az értesítés során figyelemmel kell lenni arra, hogy minél több és pontosabb információt közöljünk a hatóságokkal, amennyiben lehetséges maradjon a vagyonőr folyamatos összeköttetésben, hogy a felmerülő kérdésekre is tudjon válaszolni. Amennyiben lehetséges, fel kell deríteni a támadó(k) tartózkodási helyzetét és folyamatos megfigyelés alatt kell tartani. A biztonsági őr megfelelő helyismerete segíthet abban, hogy minél több ember, minél hamarabb biztonságos helyre meneküljön, a menekülési útvonalak járhatóságát folyamatosan biztosítani kell. Norvégiában 2011. július 22-én, Utoya szigetén egy ifjúsági szervezet nyári táborában Anders Behring Breivik rendőregyenruhában jelent meg, összehívta a táborozókat, majd kézfegyverrel lőni kezdett rájuk. A szigeten tartózkodott egy szabadnapos rendőr, aki a cselekményt felismerve az ellenkező irányba terelte és menekítette az embereket, megmentve ezzel több ember életét.

Terrorcselekmény bekövetkezése utáni feladatok

Egy esetleges terrorcselekmény végrehajtása után a vagyonőr legelső feladata a hatóságok értesítése. Gyorsan fel kell mérnie milyen cselekmény történt, történt-e személyi sérülés, azok mennyire súlyosak és körülbelül hány személyt érint. A hatóságoknak minél több és minél pontosabb információt kell szolgáltatni, hogy a lehető legjobban fel tudjanak készülni a mentésre. Ezt követően meg kell kezdeni az élet- és vagyonmentést, természetesen az életmentés elsődlegességével. Lehetőleg minél gyorsabban ki kell üríteni a helyszínt, ennek során irányítsa az embereket a biztonságos vészkijáratok, menekülési útvonalak felé. Egy esetleges robbantás utáni kiürítésnél az épülettörmelékeket, sérült épületrészeket fel kell mérni, figyelemmel kell kísérni és azokat a helyszíneket kerülni kell, illetve le kell zárni, amelyek veszélyeztetik a létesítményben tartózkodók biztonságát. Az embereket tájékoztatni kell, hogy ruházatukat helyezték az arcuk elé és azon keresztül lélegezzenek a füstmérgezés veszélyének elkerülése végett. Amennyiben a robbantás után tűz keletkezett, az energiaszolgáltató központokat zárni kell, a lifteket le kell állítani. Meg kell kezdeni a tűzoltást, a tűzriadó tervben foglaltak szerint. A kiérkező hatóságokkal együtt kell működni, munkájukat helyismeretével

segítheti a vagyoni, illetve az általa tapasztalt tények ismeretében, tanúként segíthet a cselekmény utólagos rekonstrukciójában, az elkövetők esetleges felderítésében.